

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 – 4 มหาวิทยาลัยพายัพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจำแนกตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)
 - กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์
 - องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. บุคลิกภาพตามแนวคิดแบบ T.A
4. การเห็นคุณค่าในตนเอง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความฉลาดทางอารมณ์(EQ)

1. ประวัติความเป็นมาของความฉลาดทางอารมณ์

ในปี 1920 Thorndike เคยเขียนบทความลงในนิตยสารชื่อ Harper's โดยตั้งศัพท์ชื่อ "Social Intelligence" ว่าหมายถึง ความสามารถเข้าใจผู้อื่น เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันได้อย่างเหมาะสม มีหลายคนเข้าใจผิดว่า Thorndike เสนอให้มีกลวิธีในการ "จัดกระทำ" ผู้อื่น ศัพท์นี้จึงไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรนักเมื่อเทียบกับการศึกษาด้านองค์ประกอบ และการทำงานของสมองซึ่งได้รับความสนใจอย่างมากนับตั้งแต่ทศวรรษ 1920 – 1970 โดยเฉพาะด้านแบบทดสอบเชาว์ปัญญา และการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสมอง (วีระวัฒน์ บัณฑิตามัย, 2542)

ในปี 1983 Gardner เริ่มเสนอแนวคิดที่ว่า ความสามารถภายในของบุคคล (Intrapersonal Intelligence) และความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น (Interpersonal Intelligence) มีความสำคัญที่ควรทดสอบหรือประเมินได้เช่นเดียวกับการทดสอบเชาว์ปัญญา (IQ) และการทดสอบชนิดอื่นๆ ต่อมา Salovey & Mayer เริ่มใช้คำว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ใน ค.ศ. 1990 และได้ให้ความสนใจกับแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดที่ไม่เกี่ยวข้องกับเชาว์ปัญญา (Non Cognitive Aspect) ที่มีมาก่อนหน้านี้ เช่นเดียวกับ Goleman ที่สนใจงานของ Salovey & Mayer ได้เขียนหนังสือเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) และเสนอแนวคิดนี้โดยพยายามแยกความแตกต่างระหว่างความฉลาดทางอารมณ์(Emotional Intelligence) และประสิทธิภาพทางอารมณ์ (Emotional Competence) (กรมสุขภาพจิต (2543) และพวกเขาเหล่านั้นจึงค้นหาวีธีในการวิจัยเพื่อนำมาสนับสนุนแนวคิดของความฉลาดทางอารมณ์ในแง่มุมต่างๆ

2. ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดต่างๆ

ภาษาไทยยังไม่มีคำบัญญัติศัพท์ "Emotional Intelligence" อย่างเป็นทางการ ดังนั้นจึงมีการใช้คำแปลที่หลากหลาย เช่น สถิติปัญญาทางอารมณ์ อัจฉริยะทางอารมณ์ ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ เชาว์อารมณ์ สถิติอารมณ์ และภูมิปัญญาทางอารมณ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกใช้คำว่า "ความฉลาดทางอารมณ์" (Emotional Intelligence) ตามที่กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขใช้ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า คำนี้มีความหมายสอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา และจากการค้นคว้าความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

พระราชวรมนูณี หรือประยูร ธมมจิตโต (กรมสุขภาพจิต,2543) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า คือการใช้ปัญญากำกับอารมณ์ที่ออกมาให้มีเหตุผล เป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาในแต่ละสถานการณ์ โดยถือว่าอารมณ์หรือความรู้สึกนั้นเป็นพลังให้เกิดความประพฤติซึ่งถ้าขาดปัญญากำกับก็เป็นพลังบอด ปัญญาจึงเป็นตัวที่กำกับชีวิตของเราให้การแสดงออกเป็นไปในทางที่ถูกต้อง

Salovey & Mayer (1990 อ้างใน กรมสุขภาพจิต,2543) ได้อธิบายถึงความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นรูปแบบหนึ่งของความฉลาดทางสังคมที่ประกอบด้วยความสามารถในการรู้อารมณ์ และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สามารถแยกความแตกต่างของอารมณ์ที่เกิดขึ้นและใช้ข้อมูลนี้เป็นเครื่องชี้นำในการคิดและกระทำสิ่งต่างๆ

Bar-On (1992 อ้างใน ทศพร ประเสริฐสุข, 2542:21) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า เป็นองค์ประกอบของความสามารถด้านส่วนตัว อารมณ์และสังคมของบุคคลที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างประสบความสำเร็จ

Cooper & Sawaf (1997 อ้างใน วีระวัฒน์ บันนิตามัย, 2542) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่จะรับรู้เข้าใจ และประยุกต์ใช้พลังการรู้จักอารมณ์เป็นรากฐานของพลังงาน ข้อมูล การสร้างสายสัมพันธ์ เพื่อการโน้มนำผู้อื่นได้

Goleman (1995) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และเพื่อจัดการกับอารมณ์ของตนเองรวมถึงมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีขึ้น

จากนิยามข้างต้นสรุปได้ว่า ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์มีเนื้อหาและสาระคล้ายกันมากคือ กล่าวถึงการรู้เรา รู้เรา ไม่ได้ยึดตนเองเป็นหลักแต่ฝ่ายเดียว มีสติในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น รวมถึงสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

3. ประเภทของความฉลาดทางอารมณ์

Salovey (อ้างใน กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2543 :41) ได้แบ่งความฉลาดทางอารมณ์ 5 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 รู้จักอารมณ์ตนเอง (Knowing one's emotions) คือ การรับรู้อารมณ์ของตนเอง ความเป็นจริง รู้ว่าโกรธ เสียใจ การรับรู้ อารมณ์นำไปสู่การเข้าใจตนเองดีขึ้น

ประเด็นที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ (Managing emotions) คือ ความสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ประเด็นที่ 3 การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง (Motivating oneself) คือ ความสามารถควบคุมตนเองให้กำลังใจและกระตุ้นตนเองได้

ประเด็นที่ 4 การรู้จักอารมณ์บุคคลอื่น (Recognizing other's emotions) คือ เห็นอกเห็นใจ รู้ความต้องการของผู้อื่น ซึ่งนำไปสู่การเข้าใจผู้อื่นและเป็นที่ยอมรับทางสังคม

ประเด็นที่ 5 การจัดการกับสัมพันธภาพ (Handling relationships) คือ สามารถจัดการกับอารมณ์ของคนอื่น มีศิลปะในการสร้างสัมพันธภาพ เป็นผู้นำ และการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล

Salovey & Mayer (1994,อ้างใน กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2543 :42) กล่าวว่า EQ เป็นทักษะการปรับตัว 3 แบบ

1. **ขั้นรู้ตน**
 - 1.1 ประเมินภาวะอารมณ์ได้ถูกต้อง
 - 1.2 รับรู้ ระบุ จำแนกอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองและนำไปสู่การปรับตัวที่แสดงออกทางอารมณ์
2. **ขั้นควบคุมอารมณ์**
 - 2.1 กำกับดูแลภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับโอกาส
3. **ขั้นใช้ความฉลาดทางอารมณ์**
 - 3.1 มีความคิดสร้างสรรค์
 - 3.2 คิดอย่างมีเหตุผล

PAYAP UNIVERSITY

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์(อัมพร หัสศิริ, 2543 :8)

หมวด/องค์ประกอบ	ความหมายขององค์ประกอบย่อย
<p>ก. สมรรถภาพทางสังคม</p> <p>การสร้างและรักษาสัมพันธภาพ</p> <p>1. เอาใจเขามาใส่ใจเรา</p> <p>2. ทักษะทางสังคม</p>	<p>1.1 ตระหนักรู้ความรู้สึก ความต้องการ และความหวังโยของผู้อื่น</p> <p>1.2 มีจิตใจมุ่งบริการ รับผิดชอบต่อความต้องการของผู้อื่น</p> <p>1.3 พัฒนาผู้อื่น ทราบความต้องการและส่งเสริม</p> <p>1.4 สร้างโอกาสในความหลากหลาย ตระหนักรู้ทักษะและความคิดเห็นของกลุ่ม</p> <p>มีความคล่องแคล่วในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์จากความร่วมมือของผู้อื่น</p> <p>2.1 โน้มน้าวได้ผล</p> <p>2.2 สื่อสารชัดเจน น่าเชื่อถือ</p> <p>2.3 เป็นผู้นำโน้มน้าวกลุ่ม</p> <p>2.4 กระตุ้นให้เปลี่ยนแปลง</p> <p>2.5 บริหารความขัดแย้ง เจรจา แก้ไข</p> <p>2.6 สร้างสายสัมพันธ์ เสริมสร้างความร่วมมือ</p> <p>2.7 ร่วมมือร่วมใจกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมาย</p> <p>2.8 สมรรถนะของทีม มั่นใจในความสามารถและคุณค่าของตน</p>
<p>ข. สมรรถนะส่วนบุคคล</p> <p>บริหารจัดการตนเองอย่างไร</p> <p>3. การตระหนักรู้ตนเอง</p>	<p>3.1. รู้เท่าทันอารมณ์ตน สาเหตุ ผล</p> <p>3.2 ประเมินตนตามความเป็นจริง</p> <p>3.3 มั่นใจในความสามารถและคุณค่าของตน</p>

หมวด/องค์ประกอบ	ความหมายขององค์ประกอบย่อย
4. การควบคุมตนเอง	4.1 ควบคุมและจัดการกับสภาวะอารมณ์ได้ 4.2 ไว้วางใจในความสามารถและคุณค่าของตน ใช้สติปัญญา ความรับผิดชอบ 4.3 สามารถปรับตัว ยืดหยุ่นจัดการกับความเปลี่ยนแปลง 4.4 สร้างสิ่งใหม่เปิดใจกว้างกับแนวคิดข้อมูลใหม่
5. การสร้างแรงจูงใจ และแนวโน้มของอารมณ์ที่เกื้อหนุนการมุ่งสู่เป้าหมาย	5.1 แรงจูงใจไม่ล้มฤทธิ์พยายามปรับปรุงให้ได้มาตรฐานดีเลิศ 5.2 จงรักภักดี ยึดมั่นเป้าหมายของกลุ่ม 5.3 ความคิดริเริ่ม พร้อมปฏิบัติตามโอกาสของโลกในแง่ดี แม้มืออุปสรรคไม่ย่อท้อ

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

โรงพยาบาลสวนปรุง (2543 :10-12) ได้กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข โดยแบ่งเป็นองค์ประกอบดังนี้

1. ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

- 1.1 ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง
 - 1.1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง
 - 1.1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้
 - 1.1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม
- 1.2 เห็นใจผู้อื่น
 - 1.2.1 ใส่ใจผู้อื่น
 - 1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น
 - 1.2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

1.3 รับผิดชอบ

1.3.1 รู้จักให้/รู้จักกับ

1.3.2 รับผิดชอบ/ให้อภัย

1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธที่ดีกับผู้อื่น ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

2.1 รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง

2.1.1 รู้ศักยภาพตนเอง

2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้

2.1.3 มีความมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย

2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา

2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา

2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา

2.2.3 มีความยืดหยุ่น

2.3 มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.3.1 สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.3.3 แสดงความเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

3. สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ประกอบด้วย

3.1 ภูมิใจในตนเอง

3.1.1 เห็นคุณค่าตนเอง

3.1.2 เชื้อมั่นในตนเอง

3.2 พึงพอใจในชีวิต

3.2.1 มองโลกในแง่ดี

3.2.2 มีอารมณ์ขัน

3.2.3 พึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3.3 มีความสงบทางใจ

3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข

3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย

3.3.3 มีความสงบทางจิตใจ

การวัดความฉลาดทางอารมณ์

เครื่องมือสำหรับวัดความฉลาดทางอารมณ์ ได้แบ่งออกเป็นกลุ่มตามแนวคิดของนักทฤษฎีกลุ่มต่างๆ เช่น Salovey และคณะ, Cooper และ Sawaf, Shink, Bar-On, Goleman และเครื่องมือของกรมสุขภาพจิต ซึ่งแบบวัดเหล่านี้ก็กรมสุขภาพจิต (2543) แบ่งการวัดและการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ว่า สามารถประเมินได้ 2 แบบใหญ่ๆ คือ

1. การใช้เครื่องมือที่เป็นปรนัย (Objective Measures) เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม
2. แบบประเมินการให้รายงานหรือแสดงความรู้สึก (Subjective Measures) เช่น โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การรายงานตนเองโดยการเขียนบันทึก การรายงานความรู้สึกจากสิ่งเร้าต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาพเขียน คำคุณศัพท์ เสียงเพลง การแสดงในสถานการณ์สวมบทบาท

โดยแต่ละแนวทางให้ผลการประเมินที่มีความเชื่อถือได้ความเที่ยงตรงแตกต่างกัน ยังไม่มีข้อสรุปว่าวิธีไหนเหมาะสมที่สุด ตัวอย่างของแบบสอบถามตามแนวคิดต่างๆ มีดังนี้

Salovey และคณะ. (1995 อ้างใน อรพินทร์ ชูชม, 2542 : 72 และวีรวัฒน์ บันนิตามัย, 2542 : 94) ได้สำรวจความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้มาตรการวัด Trait-Mood Scale (TMMS) โดยมาตรานี้มี 3 องค์ประกอบ เป็นการวัดความแตกต่างระหว่างบุคคลในความสามารถที่จะสะท้อนอารมณ์และการจัดการกับอารมณ์ มีดัชนีบ่งชี้ระดับความเอาใจใส่ที่บุคคลมีต่ออารมณ์ความรู้สึก 21 ข้อ ความชัดเจนของประสบการณ์ความรู้สึก 15 ข้อ และความเชื่อการยุติสภาวะอารมณ์ที่ไม่ดีหรือคงอารมณ์ที่ดี 13 ข้อ รวมคำถามมี 48 ข้อ ต่อมามีการปรับปรุงให้เหลือ 30 ข้อ โดยประเมินค่า 5 ระดับ จาก 1 "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" จนถึง 5 "เห็นด้วยอย่างยิ่ง"

Cooper และ Sawaf (1997 อ้างใน ฉัตรฤดี สุกปลั่ง, 2543) สร้างแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ชื่อ EQ Map ประกอบด้วยข้อคำถาม 259 ข้อ โดยให้ผู้ตอบคิดทบทวนเหตุการณ์ในรอบระยะที่ผ่านมาว่าคิดหรือรู้สึกอย่างไร แล้วตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับใดในช่วง 4 ค่า ประกอบด้วย

1. สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน 49 ข้อ แบ่งเป็นเหตุการณ์ในชีวิต 18 ข้อ ความกดดันจากการทำงาน 17 ข้อ และความกดดันส่วนบุคคล 14 ข้อ
2. ความรอบรู้ด้านสภาวะอารมณ์ 33 ข้อ แบ่งเป็น ความตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 11 ข้อ การแสดงออกซึ่งอารมณ์ 9 ข้อ และการตระหนักรู้ภาวะอารมณ์ผู้อื่น 13 ข้อ
3. สมรรถนะของเขาว์อารมณ์ 57 ข้อ แบ่งเป็น ความตั้งมั่น 11 ข้อ ความคิดสร้างสรรค์ 10 ข้อ การกลับคืนสู่ภาวะปกติ 13 ข้อ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 10 ข้อ และการสร้างสรรคในสภาวะที่ไม่พึงพอใจ 13 ข้อ

4. ความเชื่อและค่านิยมด้านเชาว์อารมณ์ 63 ข้อ แบ่งเป็นความเมตตาตาสงสาร 12 ข้อ ที่คนระมุ่มมอง 8 ข้อ ญาณหยั่งรู้ 11 ข้อ การสร้างควมไว้วางใจ 10 ข้อ พลังส่วนบุคคล 13 ข้อ และคำพูดตรงกับการกระทำ 9 ข้อ

5. ผลของเชาว์อารมณ์ 57 ข้อ แบ่งเป็น สุขภาพทางกายและพฤติกรรม 32 ข้อ คุณภาพชีวิต 11 ข้อ เชาว์ด้านควมสัมพันธ์ 7 ข้อ และการปฏิบัติที่เหมาะสม 7 ข้อ

Bar-on (1997 อ้างใน สุภาพร พิสิฐฐ์พัฒนนะ,2543) สร้างเครื่องมือวัดควมฉลาดทางอารมณ์ ที่มีชื่อว่า Emotional Quotient Inventory : EQI ประกอบด้วย 5 หมวด 15 ด้าน จำนวน 130 ข้อควม และอีก 3 ข้อเป็นข้อตรวจสอบควมเที่ยงตรงของการตอบ โดยให้ผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อควมว่าใช่ตนเองในระดับใด 1-ไม่ใช่ตนเอง ไปจนถึง 5-เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง ใช้เวลาตอบประมาณ 30-40 นาที มีหลายแบบโดยปรับให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้ตอบ อาทิ ฉบับผู้ตอบที่อายุ 16 ปีขึ้นไป ฉบับของเด็ก ฉบับของวัยรุ่น และ EQI แบบ 360 องศา การสร้างพยายามอิงแนวทางการสร้างแบบวัดเชาว์ปัญญา โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 100 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 15 ผู้ตอบที่มีระดับ EQ เกิน 100 ถือว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปรับตัวและต่อสู้กับชีวิตได้ดี มีเกณฑ์ปกติเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างข้ามชาติต่างๆ ในเอเชีย อเมริกา และยุโรป (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย,2542)

Goleman (1995) เขียนหนังสือชื่อ "Emotional Intelligence : Why It can Matter More than IQ for Character, Health and Lifelong Achievement" และสร้างแบบวัดควมฉลาดทางอารมณ์จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ให้ผู้ตอบเลือกรายงานพฤติกรรมของตนเองใน 4 ตัวเลือก

Shrink (1999 อ้างใน สุภาพร พิสิฐฐ์พัฒนนะ,2543) สร้างแบบวัดควมฉลาดทางอารมณ์ที่มีชื่อว่า "Emotional Intelligence Test" โดยให้ความเห็นในแบบทดสอบว่าในปัจจุบัน ได้มีการเน้นถึงควมฉลาดเช่น การให้เหตุผลที่เป็นตรรกะ ควมชำนาญเชิงคณิตศาสตร์ ควมชำนาญต่อสภาพแวดล้อม ควมเข้าใจในการอุปมาอุปมัย ควมชำนาญในการใช้วจนภาษา เป็นต้น นักวิจัยสนับสนุนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ว่า ในขณะที่ควมฉลาดทางสติปัญญาที่จะทำนายถึงศักยภาพของควมรู้ควมชำนาญ และควมสำเร็จส่วนบุคคล แต่ก็ยังมีสิ่งที่มีผลพลาดในการทดสอบ ในบางส่วนของผู้ถูกทดสอบที่มีคะแนนควมฉลาดทางสติปัญญาสูงกลับประสบควมสำเร็จในชีวิตต่ำ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า บุคคลเหล่านั้นมีการเสื่อมถอยของศักยภาพในการคิด พฤติกรรม และมีปฏิสัมพันธ์ในหนทางที่ถดถอยโอกาสในการประสบควมสำเร็จจริง แบบทดสอบของ Shrink ประกอบด้วยข้อคำถามปรนัย 70 ข้อ โดยมีระดับของตัวเลือกที่แตกต่างกันไป มีทั้งข้อคำถามที่ประเมินควมรู้สึกและข้อคำถามที่สร้างสถานการณ์ให้เลือกตอบ

สุภาพร พิสิฐรุฬพัฒนาะ (2543) สร้างแบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 โดยอาศัยหลักของ Goleman เป็นแบบทดสอบมาตราส่วนประกอบค่า 4 ระดับ มีข้อคำถามทั้งสิ้น 150 ข้อ แบ่งออกเป็นข้อความเกี่ยวกับเชาว์ปัญญาอารมณ์ 5 ด้าน ด้านละ 30 ข้อ ดังนี้

1. ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง จำนวน 30 ข้อ
2. ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง จำนวน 30 ข้อ
3. ด้านการจูงใจตนเอง จำนวน 30 ข้อ
4. ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น จำนวน 30 ข้อ
5. ด้านการมีทักษะทางสังคม จำนวน 30 ข้อ

กรมสุขภาพจิต (2544) สร้างแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ แบบประเมินนี้เป็นประโยคที่มีข้อความเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ จำนวน 52 ข้อ แบ่งออกเป็นด้านย่อย 3 ด้าน คือ ดี เก่ง สุข และมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยค คือ ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก โดยแบ่งการให้คะแนนเกณฑ์ปกติ ออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้ (1) ช่วงอายุ 12 – 17 ปี (2) ช่วงอายุ 18 – 25 ปี (3) ช่วงอายุ 26 – 60 ปี

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์มีผู้ศึกษาไว้ค่อนข้างหลากหลาย ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต เนื่องจากเป็นแบบวัดที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อวัดความฉลาดทางอารมณ์ของคนไทยโดยเฉพาะ ทั้งนี้มีการแบ่งอายุของการใช้แบบวัดอย่างชัดเจน เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ มีอายุอยู่ในช่วง 18-25 ปี นอกจากนี้แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิตได้มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้ค่า Cronbach's Alpha Coefficient = 0.75-0.85

คุณลักษณะของผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงและต่ำ

Hein (1999 อ้างใน กรมสุขภาพจิต, 2543) ได้ให้ลักษณะที่บ่งชี้ถึงความเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงและต่ำ ดังนี้

ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีลักษณะ

1. แสดงความรู้สึกของตนเองออกมาได้ชัดเจน ตรงไปตรงมา
2. ไม่ถูกรบกวนโดยความรู้สึกในทางลบต่างๆ
3. สามารถอ่านภาษาท่าทางในการสื่อสารได้ดี

4. ชีวิตผสมผสานจากเหตุผล ความเห็นจริง ตรรกะ ความรู้สึก และสามัญสำนึกอย่างได้ดุล
5. พึ่งพาตนเองได้ มีความเป็นอิสระด้านการใช้เหตุผลทางจริยธรรม
6. สร้างแรงจูงใจที่ดีให้เกิดภายในตนได้
7. สามารถนำภาวะอารมณ์ของตนกับคนสู่สภาวะปกติได้
8. มองโลกในแง่ดีไม่ยอมแพ้อุปสรรคหรือปัญหา
9. สนใจและให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้อื่น
10. ไม่ถูกครอบงำด้วยความกลัวหรือความวิตกกังวล
11. สามารถระบายความรู้สึก อารมณ์ทางลบที่เกิดกับตนเองในขณะนั้นได้
12. รู้สึกเป็นธรรมชาติเมื่อพูดถึงความรู้สึกนึกคิดต่างๆ
13. ชีวิตไม่ถูกชี้นำโดยอำนาจ ความร่ำรวย เกียรติ ศักดิ์ศรี ตำแหน่ง ชื่อเสียง หรือการ

ได้รับการยอมรับ

14. กล้าเผยความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมา ไม่พยายามสอดแทรกความคิดไว้ใน
ความรู้สึกของตนเอง

15. มองหาแง่มุมที่ดีจากภาวะอารมณ์ในทางลบ หรือในสถานการณ์อันเลวร้าย

16. แยกแยะสิ่งที่เป็นความคิดออกจากความรู้สึกได้

ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ มีลักษณะ

1. ไม่รับผิดชอบต่อความรู้สึกของตนเองแต่วิพากษ์ตำหนิผู้อื่น
2. บอกไม่ได้ว่าทำไมตนจึงคิด รู้สึกเช่นนั้น
3. กล่าวหา โจมตี ตำหนิ ตัดสิน ทำลายขวัญกำลังใจผู้อื่น
4. มุ่งวิเคราะห์ผู้อื่นมากกว่าแสดงความเข้าใจ
5. บุ่มบ่าม ทึกทัก มักคิดแทนผู้อื่น เช่น “ผมคิด (เชื่อหรือเดา) ว่าคุณ.....”
6. แสดงความไม่ซื่อตรงเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของตน
7. พูดสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของตนสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง
8. ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ แสดงปฏิกิริยากับสิ่งเล็กๆ น้อยๆ อย่างเกินเหตุ
9. ขาดสติสัมปชัญญะ สิ่งที่พูดกับสิ่งที่ทำไม่ตรงกัน
10. ผูกใจเจ็บ อาฆาตแค้น ให้อภัยคนไม่ได้
11. ชอบทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่าเขาคิด
12. ยัดเยียดความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ให้คู่พิง/ผู้อื่น
13. เผยความรู้สึกที่แท้จริงที่เกิดขึ้นกับตัวเองไม่ได้
14. ไม่ใส่ใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น

15. พูดออกมาโดยไม่คิดถึงหัวอกผู้อื่น

16. ยึดมั่นในความคิดความเชื่อของตนเอง ใจไม่เปิดกว้าง

17. เป็นผู้ฟังที่ไม่ดี ชัดแจ้งหะ บั่นทอนขวัญและกำลังใจคู่สนทนา เน้นข้อเท็จจริงมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึก

18. ใช้ภูมิปัญญาของตน วิพากษ์ตำหนิผู้อื่น สร้างภาพว่าตนฉลาดเหนือกว่าผู้อื่น ไม่รู้ไม่สนใจว่าคนอื่นจะมองตนอย่างไร

Goleman (1998 อ้างใน กรมสุขภาพจิต, 2543) กล่าวว่า คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์
2. มีการตัดสินใจที่ดี
3. ควบคุมอารมณ์ตนเองได้
4. มีความอดทนอดกลั้น
5. ไม่หุนหันพลันแล่น
6. ไม่ปล่อยให้ความเครียดท่วมทับจนทำอะไรไม่ถูก
7. เข้าใจจิตใจผู้อื่น
8. เข้าใจสถานการณ์ทางสังคม
9. ไม่ย่อท้อหรือยอมแพ้ง่าย
10. สามารถแก้ปัญหาชีวิตได้
11. ทนความผิดหวังได้

วีระวัฒน์ ปันนิตมัย (2542) กล่าวว่า ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ดีมีลักษณะ ดังนี้

1. รู้จักตนเอง รู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของตน รู้จุดเด่นด้อยในความเป็นตัวของตัวเอง
2. ควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก การแสดงออกของตนเองได้ถูกกับกาลเทศะปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี

กับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี

3. สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีแก่ตนเอง มองโลกในแง่ดี มีความคิดริเริ่ม ไม่ทอดทิ้งง่าย
4. แสดงความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ตระหนักถึงความรู้สึกความต้องการของผู้อื่นได้ดี สร้างและรักษาสายสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้

5. มีทักษะทางสังคมที่ดี ทั้งนี้เป็นผลมาจากพัฒนาการในชั้นแรกๆ ที่ทำให้ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีมารยาท มีอารมณ์ขัน สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีไหวพริบ สร้างความร่วมมือร่วมใจจากคนหลายๆ ฝ่ายได้

กรมสุขภาพจิต (2543) นิยามลักษณะนิสัย 10 ประการของผู้มีระดับคุณภาพทางอารมณ์สูง

ดังนี้

1. รับรู้อารมณ์ของตนเองมากกว่าจะกล่าวโทษผู้อื่นหรือสถานการณ์ เช่น พูดว่า
“ฉันรู้สึกทนไม่ได้” แทน “นี่เป็นเรื่องเหลวไหล”
“ฉันรู้สึกเสียใจมาก” แทน “คุณนี่เป็นคนไม่ได้เรื่องจริงๆ”
“ฉันรู้สึกกลัว” แทน “คุณขับรถเร็วอย่างกับคนโง่”
2. สามารถแยกแยะระหว่างความคิดและความรู้สึกได้ เช่น
ความคิด “ฉันรู้สึกคล้ายกับว่า...” “ฉันรู้สึกราวกับว่า...” “ฉันรู้สึกว่า...”
ความรู้สึก “ฉันรู้สึก...”
3. มีความรับผิดชอบต่อความรู้สึกของตนเอง ไม่โทษโน่น โทชนี่ เช่น
“ฉันรู้สึกอิจฉา” แทน “คุณทำให้ฉันรู้สึกอิจฉา”
4. รู้จักใช้ความรู้สึกเพื่อช่วยในการตัดสินใจ เช่น
“ฉันจะรู้สึกอย่างไรถ้าทำสิ่งนี้” แทน “ฉันรู้สึกอย่างไรถ้าฉันไม่ทำ”
5. นับถือในความรู้สึกของผู้อื่น ตัวอย่างเช่น ให้การถามว่า
“คุณรู้สึกอย่างไรถ้าฉันทำสิ่งนี้” แทน “คุณรู้สึกอย่างไรถ้าฉันไม่ทำสิ่งนี้”
6. เมื่อถูกกระตุ้นให้โกรธจะสามารถควบคุมจิตใจไม่ให้โกรธ และสามารถแปรความโกรธให้
เป็นพลังในทางสร้างสรรค์ได้
7. เข้าใจ เห็นใจ และยอมรับความรู้สึกของผู้อื่น
8. รู้จักฝึกหาคคุณค่าในทางบวกจากอารมณ์ในทางลบ ยกตัวอย่างเช่น มักถามตนเองว่า
“ฉันรู้สึกอย่างไร” หรือ “อะไรจะทำให้ฉันรู้สึกดีขึ้น”
9. ไม่ชอบแนะนำ สั่ง ควบคุม วิพากษ์วิจารณ์ ตัดสินหรือสั่งสอนผู้อื่น เพราะเข้าใจดีว่าผู้
ที่ได้รับการกระทำดังกล่าวจะรู้สึกไม่ดีอย่างไร
10. หลีกเลี่ยงการปะทะอารมณ์กับคนที่ไม่ยอมรับ หรือไม่เคารพความรู้สึกของผู้อื่น

วิทยา นาควัชระ (2544) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีความฉลาดทางสติปัญญาสูงไว้ 5 ด้าน รวมถึงได้เสนอวิธีการพัฒนาตนสู่ความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้

1. รู้จักอารมณ์ของตนเอง ตามปกติเมื่อเกิดอารมณ์ มนุษย์จะตกอยู่ในภาวะใดภาวะหนึ่ง คือ ถูกอารมณ์ครอบงำ ไม่สามารถฟื้นอารมณ์ได้ และแสดงออกไปตามสภาพอารมณ์ แต่ถ้ารู้จักอารมณ์ของตน ก็จะช่วยให้อารมณ์ตัวเองได้ ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่า ในอารมณ์เช่นนี้ควรแสดงออกอย่างไร จึงเหมาะสม

แนวทางการรู้จักตนเอง

- ทบทวนอารมณ์
- ฝึกการให้สติเตือนตน

2. มีวิธีจัดการกับอารมณ์ จะเป็นการควบคุมให้แสดงออกได้อย่างเหมาะสม ทั้งกับบุคคล เวลา สถานการณ์ การควบคุมอารมณ์นี้จะส่งผลให้ไม่เป็นคนหุนหันพลันแล่น และมีวิธีแสดงอารมณ์ได้อย่างมีเหตุผลต่อการกระทำของตนได้

แนวทางจัดการกับอารมณ์

- ทบทวนการกระทำที่สนองอารมณ์ว่ามีผลเช่นไรและจะส่งผลอย่างไรในอนาคต
- เตรียมแสดงอารมณ์โดยใช้วิธีสั่งตนเองให้ทำและไม่ทำอะไร
- ฝึกให้รับรู้แต่สิ่งที่เราเกี่ยวข้องโดยเลือกรับรู้ เลือกฟังแต่สิ่งดีๆ ที่ช่วยสร้างความ

สบายใจ

- สร้างความรู้สึกดีๆ แก่ตนเอง ผู้อื่น และสิ่งรอบๆ เพราะจะเป็นตัวสร้างพลังทำ

ให้ตนมั่นใจ

3. สร้างแรงจูงใจ แรงจูงใจจะเกิดได้ดี เมื่อเรามีความมั่นใจ และความมั่นใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมองตนเองในแง่ดี สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

แนวทางสร้างแรงจูงใจ

- ทบทวนสิ่งสำคัญที่จะช่วยนำชีวิตสู่จุดหมายที่วางไว้ และจัดลำดับความสำคัญว่าสิ่งใดต้องมาก่อน พร้อมกับพิจารณาความต้องการ สิ่งที่ยากได้ อยากเป็น อยากรู้นั้นว่าเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน

- เลือกทำความต้องการที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดก่อน
- ฝึกมองหาประโยชน์จากปัญหาและอุปสรรคให้ได้
- ฝึกสร้างความหมายในชีวิต โดยนึกแต่สิ่งที่สร้างความภาคภูมิใจแม้จะเป็นเรื่อง

เล็กๆ ก็ควรสร้างให้เกิดคุณค่าแก่ตนเองและผู้อื่น

4. หยิ่งอารมณ์ผู้อื่น เป็นการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น มีความเข้าใจ และเห็นใจผู้อื่น โดยสามารถตอบสนองผู้อื่นได้โดยไม่ฝืนอารมณ์ของตน

แนวทางหยิ่งอารมณ์ผู้อื่น

- ฝึกฝนสังเกตอาการปฏิกิริยาของผู้อื่น โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตนเองตั้งแต่แววตา สีหน้า ท่าทาง การพูด น้ำเสียง ตลอดจนการแสดงออกอื่นๆ พร้อมกับฝึกแปลความหมายที่ผู้อื่นสื่อมาด้วย

- พยายามนึกถึงเหตุผลของการกระทำว่าสิ่งที่ผู้อื่นได้ทำลงไปนั้น มีเหตุผลใดหรือ อาจจะใช้วิธีเอาใจเขามาใส่ใจเราก็ได้เช่นกัน
- ฝึกฝนการตอบสนองอารมณ์ผู้อื่น เพื่อให้บุคคลนั้นได้รับรู้ถึงความห่วงใย ความเข้าใจ หรือความเห็นใจของเราที่ให้อย่างจริงใจ ซึ่งจะนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีในที่สุด

5. คงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ

แนวทางการรักษาสัมพันธภาพ

- ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านการเป็นผู้พูดที่ดี และผู้ฟังที่ดี
- ฝึกฝนการให้ – รับ และแลกเปลี่ยน
- ฝึกฝนการให้เกียรติ ยอมรับและชื่นชมผู้อื่นอย่างจริงใจ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมาย

ชวาล แพร์ตกุล (อ้างใน ภัทรา โห่งม่วง, 2544 :7) ให้ความหมายของคำว่า “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” ว่าเป็นความสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะและสมรรถภาพด้านต่างๆ ของสมอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพสมองด้านต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน ดวงใจ ผัดวง, 2541:8) เห็นว่าการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อาจจะทำได้โดยการพิจารณาคะแนนผลการสอบของนักเรียน จากแบบทดสอบฉบับต่างๆ รวมทั้งผลการสอบรายวิชากระทรวงศึกษาธิการ คะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade point Average หรือ G.P.A.) ของนักเรียน และแบ่งระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ หมายถึง ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 คะแนนเฉลี่ยสะสมปานกลาง หมายถึง ได้คะแนนตั้งแต่ 2.00 – 2.50 คะแนนเฉลี่ยสะสมสูง หมายถึง ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 2.50 ขึ้นไป ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียน

องค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น

1. ความรับผิดชอบ จะเกิดขึ้นด้วยการที่บุคคลสำนึกถึงภาระหน้าที่ว่าตนจะต้องรับผิดชอบ สังคม ครอบครัว ภาระหน้าที่ที่ตนเป็นอยู่ เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในสังคม ทั้งนี้เพราะว่าการที่บุคคลมีความรับผิดชอบ ย่อมจะช่วยในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงานต่างๆ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป้าหมายของการศึกษา ต้องการให้นักเรียนมีการพัฒนาค่านิยมทางศีลธรรมและจิตใจ เพื่อให้ นักเรียนมีความรับผิดชอบซึ่งส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

2. ความวิตกกังวล เกิดความขัดแย้งระหว่างความต้องการทางสัญชาตญาณ กับความต้องการทางสังคม ความวิตกกังวลมีหลายระดับ ถ้ามีเพียงน้อยจะช่วยให้มีแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ถ้ามีมากเกินไปจะจำกัดความสามารถในการเรียนรู้ เพราะความวิตกกังวลทำให้เกิดความเหนื่อยล้าและขัดขวางต่อปฏิกิริยาของร่างกาย

3. อັตมโนทัศน์ พัฒนามาจากการที่บุคคลปะทะสัมพันธ์กับกลุ่มคนในสังคมที่ใกล้ชิดแล้วจะค่อยๆ พัฒนาเข้าเป็นความคิดเห็นของตน แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์เนื่องจากบุคคลมีประสบการณ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา อັตมโนทัศน์จึงมีความสำคัญยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. สภาพของระบบโรงเรียน การอยู่ร่วมกันกับเพื่อนในโรงเรียน วัยรุ่นมีธรรมชาติต้องการเพื่อนรุ่นเดียวกัน ความต้องการรวมกลุ่มบุคคลที่พัฒนาการ และการปรับตัว คล้ายกัน ทำให้วัยรุ่นต้องทำตัวให้เข้ากับเพื่อน และการยอมรับซึ่งกันและกันทางสังคม จึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของนักเรียน สถานภาพทางสังคมมีตักของนักเรียน จึงมีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. นิสัยและทัศนคติทางการเรียน มีอิทธิพลโดยตรงกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอน เมื่อเกิดการยอมรับวัตถุประสงค์และคุณค่าของการศึกษาแล้ว ย่อมก่อให้เกิดแรงจูงใจ กำลังใจอันที่จะมีความขยันเอาใจใส่ มานะพยายามตั้งใจให้เกิดประสิทธิภาพ มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน ย่อมเป็นเหตุให้ผู้เรียนเกิดความห่อหุ้มเบื่อหน่าย ทำให้ผลการเรียนตกต่ำได้

6. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นองค์ประกอบที่ผลักดันให้บุคคลต้องการความสำเร็จสูงขึ้นไปเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความสนใจ เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกชอบพอ เป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำกิจกรรมเพื่อความสำเร็จ ความสนใจแสดงถึงความโน้มเอียงในการที่บุคคลจะเลือก หรือทำสิ่งใดที่ตนชอบ ความสนใจ อาจจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของความพยายาม นักเรียนที่มีความสนใจในการเรียนย่อมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีตามไปด้วย

7. กระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้สอน โปรแกรมการเรียนการสอน ตลอดจนถึงแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยเฉพาะตัวผู้เรียนเอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อผลการเรียน

8. องค์ประกอบเกี่ยวกับที่บ้าน มีความสัมพันธ์หรือ อิทธิพลต่อชีวิตของเด็กตั้งแต่เล็กจนโต ความสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมมีอิทธิพลมาจากที่บ้านทั้งสิ้น ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองตลอดจนสภาพแวดล้อมที่บ้านเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Harvighurst (อ้างใน ภัทรา โหงม่าง, 2544 :13) ได้กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบ ทั้งด้านสติปัญญาของผู้เรียน และด้านที่ไม่ใช่สติปัญญาของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะเขาพบว่า ความแตกต่างของความสำเร็จของบุคคลมิได้มีแต่ระดับสติปัญญาเท่านั้น ส่วนใหญ่จะเกิดจากองค์ประกอบที่มีใช่สติปัญญา การที่นักเรียนจะเรียนได้ดีเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางเชาว์ปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว องค์ประกอบอื่นที่อาจมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ เช่น วุฒิภาวะ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะทางการเรียน เพื่อนสนิท ปัญหาส่วนตัว สภาพทางบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เด็กเก่งหรือเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เกิดจากสิ่งต่อไปนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางบ้านและทางโรงเรียน รั้งให้เด็กอยากเรียนและสนุกสนานต่อการเรียน
2. พ่อ แม่ และบุคคลที่สำคัญต่อเด็กเป็นผู้สนใจ และมีความเอาใจใส่ต่อการศึกษาล่าเรียนจนเด็กถือเป็นตัวอย่างและเลียนแบบโดยไม่รู้ตัว
3. การฝึกของครอบครัวตั้งแต่เริ่มต้น จะทำให้เด็กมีความต้องการที่จะได้รับความประสบความสำเร็จในการเรียนและอื่นๆ

จากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประกอบด้วย ตัวแปรด้านนักเรียน ครอบครัวและครูผู้สอน ในส่วนตัวแปรด้านนักเรียนและครูผู้สอนนั้น Bloom (อ้างใน ภัทรา โหงม่าง, 2544 :13) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า โดยแบ่งตัวแปรออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านความรู้ ความคิดของผู้เรียน หมายถึง ความสามารถในด้านต่างๆ ของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย ความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน
2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง สภาพการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ได้แก่ ความสนใจ หักศนคติต่อเนื้อหาวิชา สถาบันและระบบการเรียน การยอมรับความสามารถของตนเอง และลักษณะบุคลิกภาพ ซึ่งคุณลักษณะต่างๆ เหล่านี้อาจจะเปลี่ยนแปลงหรือคงอยู่ได้
3. คุณภาพของการสอน หมายถึง ประสิทธิภาพซึ่งผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียนรู้ซึ่งได้แก่ การได้คำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาด และการรับรู้ผลสะท้อนกลับของการกระทำว่าถูกต้องหรือไม่

Klausmier (อ้างใน รัตติกาล จันตาคี, 2541 :27-28) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า นอกจากตัวนักเรียนเอง และครูผู้สอนแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น บ้าน สิ่งแวดล้อม และการศึกษาส่วนตัวของนักเรียน เป็นต้น เขาได้เสนอรูปแบบขององค์ประกอบเหล่านี้ไว้ 6 ประการ คือ

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางด้านสมอง และความพร้อมทางด้านสติปัญญา ความพร้อมทางด้านร่างกาย และความสามารถทางด้านทักษะทางร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ ซึ่งได้แก่ ความสนใจ แรงจูงใจ เจตคติ และค่านิยม สุขภาพ ความเข้าใจ เกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ เพศ เป็นต้น

2. คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะ ร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ และเพศ เป็นต้น

3. พฤติกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการเรียนการสอนทั้งหลาย กล่าวคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความคิด วิธีการที่ครูนำมาสอนทักษะทางร่างกาย และการกระทำทางจิตใจและความรู้สึก เป็นต้น

4. คุณลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ โครงสร้าง เจตคติ ความสามัคคีและการเป็นผู้นำ เป็นต้น

5. คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัวได้แก่ การตอบสนอง เครื่องมือและอุปกรณ์ เป็นต้น

6. แรงผลักดันภายนอก ได้แก่ บ้าน สิ่งแวดล้อม อิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

สรุป องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นประกอบด้วย ลักษณะของตัวนักเรียนเอง ได้แก่ สติปัญญา ทักษะ ทักษะ สุขภาพ และองค์ประกอบทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์กับตัวเด็ก ตลอดไปถึงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

3. บุคลิกภาพตามแนวคิดแบบ T.A

Transactional Analysis (T.A) หมายถึง การวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาพบกัน

Dr. Eric Berne จิตแพทย์ชาวอเมริกันเป็นผู้ริเริ่มและพัฒนาแนวคิดในเรื่อง T.A นี้จากทฤษฎีทางจิตวิทยาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากทฤษฎีของ Sigmund Freud และ Dr. Penfield

T.A จะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาได้รู้จักบุคลิกภาพของตนเอง เข้าใจพฤติกรรมของตนเองในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น เข้าใจความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของบุคคลอื่น ตลอดจนยังได้ให้แง่คิดต่าง ๆ ในการเสริมสร้างและปรับปรุงการติดต่อ ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และเจริญงอกงาม

แนวคิดที่สำคัญในเรื่อง T.A ได้แก่

1. สภาวะส่วนตัว (Ego-State)
2. สโตรก (Stroke)
3. จุดยืนแห่งชีวิต (Life Positon)
4. เกมส์ (Games)

1. สภาวะส่วนตัว (Ego-State)

เมื่อบุคคลคนหนึ่งทำการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ นั้น จะสังเกตเห็นได้ว่ามักจะมีการเปลี่ยนน้ำเสียง คำพูด สีหน้า ท่าทาง แววตา ฯลฯ แตกต่างกันไปตามบุคคลที่กำลังติดต่อสื่อสาร แต่ละคน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ T.A อธิบายว่า เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะส่วนตัว (Ego-State) หรือบุคลิกภาพ (Personality Element) จากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่ง ซึ่งเมื่อบุคคลเปลี่ยนไปอยู่ที่บุคลิกภาพแบบใดแล้ว ความรู้สึกอารมณ์ และกระบวนการพฤติกรรมที่ผสมกลมกลืนกันชุดนั้นก็จะมีปรากฏออกมา

บุคลิกภาพของบุคคล แบ่งออกเป็น 3 แบบดังนี้

1. บุคลิกภาพที่คล้ายกับคนที่ทำตัวเป็นพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองคนอื่น เรียกว่า Parent Ego-State
2. บุคลิกภาพที่มีลักษณะของผู้ที่มีวุฒิภาวะสมบูรณ์หรือเป็นผู้ใหญ่ เรียกว่า Adult Ego-State
3. บุคลิกภาพที่แสดงออกตามธรรมชาติของผู้ที่อยู่ในวัยเด็ก เรียกว่า Child Ego-State

บุคลิกภาพทั้ง 3 ดังกล่าวข้างต้น ไม่ใช่ “บทบาทของบุคคล” (Role) แต่เป็น Psychological Reality บุคคลที่มีสุขภาพจิตสมบูรณ์จะต้องมีบุคลิกภาพทั้ง 3 อยู่ในตัวเอง และแต่ละบุคลิกภาพจะมีทั้งลักษณะที่อาจให้ผลดี หรือผลเสียต่อตนเอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการณ์ที่บุคคลนั้นจะสามารถควบคุมตนเองให้ใช้บุคลิกภาพแบบใดกับใคร เหมาะสมกับสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมหรือไม่ เพียงใด

1.1 บุคลิกภาพแบบ พ่อ แม่ (Parent Ego-State)

บิดา มารดา เป็นแหล่งที่สะสมความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรม ซึ่งบุคคลจดจำยึดมั่น แล้วนำมาประพฤติปฏิบัติ บุคลิกภาพแบบ พ่อ แม่ นี้แสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ

- แบบตำหนิ ตู๋ตำ ว่ากล่าว สั่งสอน ตักเตือน บังคับ ช่มชู้ ฯลฯ เรียกว่า Critical Parent

- แบบประคับประคอง ช่วยเหลือ ปลอดภัย ห่วงใย ให้กำลังใจ ฯลฯ เรียกว่า Nurturing Parent

จากการวิเคราะห์ของ Dr.Berne สรุปว่าในระยะ 5 ปีแรกของชีวิตเด็ก เด็กจะรวบรวมและบันทึกเหตุการณ์ที่ได้เห็น ได้ยิน จากการกระทำของบิดามารดา แล้วลอกเลียนมาประพฤติปฏิบัติ ดังนั้นในช่วงระยะเวลาดังกล่าวจึงมีความสำคัญมาก เพราะถ้าบุคคลใดในเยาว์วัยได้เรียนรู้พฤติกรรมจากบิดามารดาในทางบวกก็จะถ่ายทอดพฤติกรรมบวกนั้นมายังลูกของเขาเอง และบุคคลอื่น ๆ ตรงกันข้าม ถ้าบุคคลใดได้เรียนรู้พฤติกรรมในทางลบจากบิดามารดาก็จะถ่ายทอดพฤติกรรมที่เป็นลบนั้นไปยังคนที่ใกล้ชิดในครอบครัวและบุคคลอื่น ๆ ที่ติดต่อสื่อสารด้วย

กล่าวโดยสรุป ถ้าบุคคลใดประพฤติคล้ายกับคนที่ทำตัวเป็นบิดามารดาหรือผู้ปกครองคนอื่น เขาก็เรียกว่าบุคคลนั้นมี Parent Ego-State ซึ่งบางครั้งอาจจะเป็น Critical Parent หรือบางครั้งอาจจะเป็น Nurturing Parent

1.2 บุคลิกภาพแบบเด็ก (Child Ego-State)

ดังได้กล่าวแล้วว่า เด็กในวัย 5 ปีแรกของชีวิต จะจดจำและลอกเลียนพฤติกรรมของบิดามารดา ซึ่งเป็นเหตุการณ์ภายนอกมาประพฤติปฏิบัติ เมื่อเขาเจริญเติบโตขึ้น เรียกว่า Parent Ego-State แต่ในขณะเดียวกัน เด็กในวัยดังกล่าวก็จะบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของเขา หรือกล่าวได้ว่าเป็น ความรู้สึกของเขาที่มีต่อเหตุการณ์ที่เขาได้รับจากบิดามารดา แล้วนำมาประพฤติปฏิบัติ โดยจะแสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ

- ในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ คือ สนุกสนานเป็นตัวของตัวเอง ไร้กังวล กระตือรือร้น มีความคิดเพื่อฝัน สร้างวิมานในอากาศ อยากรู้อยากเห็น ช่างเล่น ฯลฯ เรียกว่า Natural Child

- ในลักษณะที่ได้รับการปรับมาแล้ว คือ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่น ไม่กล้าตัดสินใจทำอะไรโดยตนเองต้องคอยหาคนอื่นแนะนำช่วยเหลือสนับสนุน ฯลฯ เรียกว่า Adopted Child

1.3 บุคลิกภาพแบบผู้ใหญ่ (Adult Ego-State)

เป็นบุคลิกภาพของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติสิ่งใดอย่างมีเหตุผล อย่างมีจุดมุ่งหมาย มีการคิดใคร่ครวญตามข้อเท็จจริง ไม่ใช้อารมณ์ก่อนที่จะตัดสินใจหรือทำอะไร จะรวบรวมข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์ และประเมินผลอย่างรอบคอบเสียก่อน

ผู้ที่มีบุคลิกภาพเป็นผู้ใหญ่นั้น จะยึดถือแต่ “ที่นี้และเดี๋ยวนี้” อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความเป็นผู้มีสุขภาพจิตที่เจริญเต็มที่ เป็นผู้ที่มีสติอย่างมีเหตุผล ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบพ่อแม่และแบบเด็ก จะใช้แต่ความรู้สึก และกิริยาเป็นสิ่งตอบโต้ในการติดต่อสื่อสาร

บุคลิกภาพแบบผู้ใหญ่ได้มาจากการที่บุคคลได้สำรวจข้อมูลในบุคลิกภาพแบบพ่อแม่ แล้วมาพิจารณาว่าข้อมูลใดที่เขาสามารถแสดงออกได้อย่างปลอดภัย หรือความรู้สึกได้ที่เขาไม่ควรแสดงออก

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า บุคลิกภาพแบบผู้ใหญ่เปรียบเสมือน Data Process และทำให้บุคคลสามารถปรับตัวที่จะอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงในปัจจุบันนี้ได้อย่างมีความสุข

บุคลิกภาพตนเองตามแนวคิดแบบ T.A มี 4 แบบดังนี้

1. Critical / Control parent (CP) มีลักษณะเอาจริงเอาจัง ชอบกำหนดขอบเขต ชอบการตัดสินใจถูกผิด
2. Nurturing parent (NP) มีลักษณะชอบช่วยเหลือผู้อื่นและปกป้อง มักจะมองว่าคนอื่นอ่อนแอกว่า มักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
3. Adult มีลักษณะใช้เหตุใช้ผล ไม่ค่อยมีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง สนใจความคิดเห็นของผู้อื่น เปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การประเมินทางเลือกมักพิจารณาจากข้อเท็จจริง
4. Free child มีลักษณะอยากรู้อยากเห็น รักธรรมชาติ จริงใจไม่ปิดบังอารมณ์ มีความเป็นตัวของตัวเอง มองโลกในแง่ดี ไว้วางใจผู้อื่น
5. Adapted child มีลักษณะทำตามผู้อื่น ไม่กล้าขัดใจ ไม่กล้าปฏิเสธ อดทนเพื่อผู้อื่นสูง ขาดความเป็นตัวของตัวเอง

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การประเมินบุคลิกภาพแบบ T.A เป็นการประเมินบุคลิกภาพที่ช่วยให้ผู้ประเมินเข้าใจบุคลิกภาพของตนเอง เข้าใจพฤติกรรมของตนเองในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น เข้าใจความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลที่มีสุขภาพจิตสมบูรณ์จะต้องมีบุคลิกภาพทั้ง 3 อยู่ในตัวเอง และแต่ละบุคลิกภาพจะมีทั้งลักษณะที่อาจให้ผลดี หรือผลเสียต่อตนเอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าการที่บุคคลนั้นจะสามารถควบคุมตนเองให้ใช้บุคลิกภาพแบบใดกับใครเหมาะสมกับสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมหรือไม่เพียงใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้แบบประเมิน

บุคลิกภาพแบบ T.A ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งแบบประเมินบุคลิกภาพแบบ T.A พัฒนาโดย สุชีรา ภัทรายุตวรรัตน (2541) ได้ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ = 0.79

4.แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) เป็นการตัดสินคุณค่าของตนเองและแสดงออกในรูปแบบทัศนคติที่บุคคลนั้นมีต่อตนเอง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดการเห็นคุณค่าของตนเองของ Coopersmith (1981) กล่าวถึง การเห็นคุณค่าในตนเองว่า เป็นการตัดสินความมีคุณค่าของตนเอง และการแสดงถึงทัศนคติที่มีต่อตนเองในด้านการยอมรับ หรือไม่ยอมรับเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับประสบการณ์และสิ่งที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาของชีวิต จะหล่อหลอมให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้นซึ่งประกอบไปด้วย

1. ด้านความสามารถ (Competence) เป็นการประเมินว่าตนเองมีความสามารถ ในเรื่องเกี่ยวกับทักษะ และความสามารถหรือลักษณะเด่นของตนเอง เช่น ความสามารถทางศิลปะ ความสามารถในการติดต่อกับคน
2. ด้านความสำคัญ (Significant) หมายถึง การได้รับการยอมรับ ได้รับการใส่ใจ รวมทั้งได้รับความรักใคร่ การยอมรับจากบุคคลอื่น รับรู้ว่าคุณมีอิทธิพลและความสำคัญต่อบุคคลอื่น
3. ด้านการประสบความสำเร็จ (Success) หมายถึง การสามารถประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมถึงความสำเร็จในการตัดสินใจในสิ่งที่รับผิดชอบ ความสำเร็จหรือลักษณะเด่นของตนเอง
4. ด้านการมีคุณค่า (Worthiness) หมายถึงคุณค่าของบุคคลในด้านศีลธรรม นิสัยอันเป็นบุคลิกภาพ และทักษะในการมองคุณค่าที่บุคคลต้องรับผิดชอบ การประเมินตนเองว่า สามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมต่อตนเองและผู้อื่น และรับรู้ถึงการมีคุณค่าของตนเอง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิรดา อุดลยพิเชษฐ (2542) ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาเชาว์อารมณ์ที่มีต่อระดับเชาว์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ กรุงเทพมหานคร จำนวน 39 คน พบว่า นักศึกษาที่มีระดับเชาว์อารมณ์สูงก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน แต่นักศึกษาที่มีระดับเชาว์อารมณ์ปานกลาง และต่ำ หลังการทดลองมีระดับเชาว์อารมณ์สูงกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อัมพร หัสศิริ (2543) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาว์ปัญญาและความสามารถทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีปัญหาการเรียน สรุปได้ว่า เชาว์ปัญญาของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีปัญหาการเรียน มีความสัมพันธ์กับความสามารถทางอารมณ์ แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย และระดับปานกลางในบางองค์ประกอบ และพบว่านักเรียนมีระดับเชาว์ปัญญาต่ำ เมื่อประเมินความฉลาดทางอารมณ์ นักเรียนมักจะตอบไม่ได้ โดยเฉพาะในองค์ประกอบที่ต้องใช้การวิเคราะห์และแก้ปัญหา

วัชรีย์ อੰนาค และอัมพร เบญจพลพิทักษ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีปัญหาทางการเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 โรงเรียน รวม 314 คน พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความฉลาดทางสติปัญญาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (IQ ต่ำกว่า 90) ร้อยละ 64.87 และ มีความฉลาดทางอารมณ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 72.29 เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำเท่ากับ 0.369 และเมื่อหาความสัมพันธ์โดยจำแนกตามองค์ประกอบ 5 ด้านของ Goleman คือ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทักษะทางสังคม การตระหนักรู้ตนเอง การควบคุมตนเอง การสร้างแรงจูงใจ พบว่า ความฉลาดทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

มารยาท โยทองยศ (2545) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 25,632 คน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการควบคุมตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การมีความรับผิดชอบ การมีแรงจูงใจ การตัดสินใจและแก้ปัญหา และการพอใจในชีวิต อยู่ในระดับปกติจนถึงระดับสูง ส่วนการมีสัมพันธภาพ การมีความภูมิใจในตนเอง และความสุขสงบทางใจ อยู่ในระดับปกติจนถึงต่ำ เมื่อศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางครอบครัว และปัจจัยทางโรงเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ โดย เพศ คะแนนความสัมพันธ์กับครอบครัว และคะแนนความสัมพันธ์กับครูและเพื่อน มีน้ำหนักต่อความฉลาดทางอารมณ์มากที่สุด

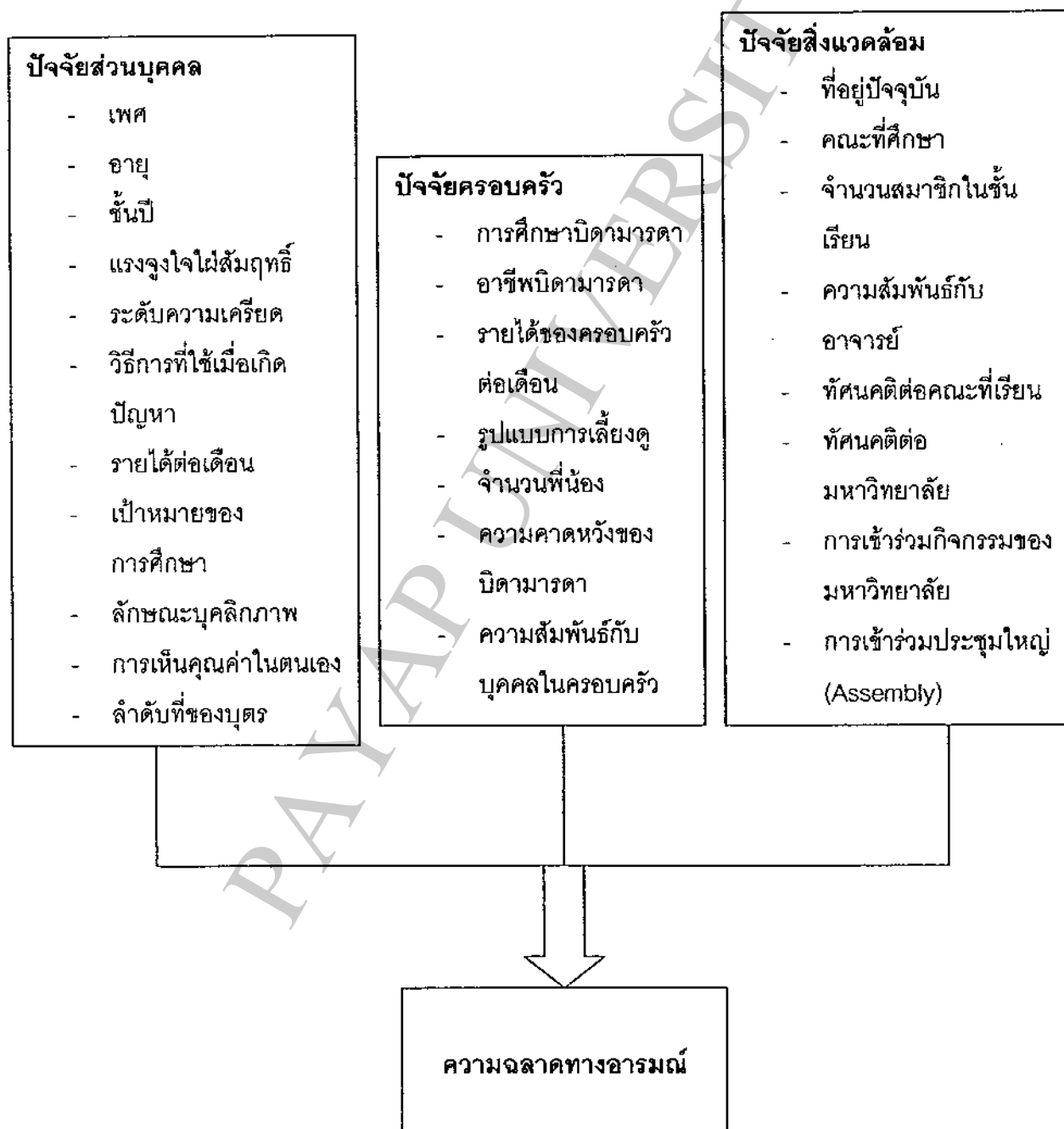
วาริณี คุณธรรมสถาพร (2545) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความหวัง กับการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จาก 17 คณะ จำนวน 409 คน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายการปรับตัวได้ดีกว่าความหวัง

อัมเรศ เนตาสีห์ (2545) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โรงเรียนเมโทรเทคโนโลยี เชียงใหม่ จำนวน 94 คน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง และความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี และด้านสุขไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยพายัพในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการศึกษา 2 กรอบแนวคิดดังนี้

1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

